

Careyn saatteeksi

Ainakin kaksi seikkaa on vaikuttanut siihen, että julkisuus ja julkinen keskustelu ovat nousseet puheenaiheiksi jopa tiedotustutkimuksessa. Ensimmäinen on se, josta puhutaan demokratian kriisinä. Toimittajat, jotka ovat poteneet huonoa omatuntoa journalismin (mahdollisesta) vaikutuksesta tähän asiantilaan, ovat etsineet siihen lääkettä entistä julkisemmasta tai kansalaislähtoisemmästä journalismista. Yleisemmältä kannalta demokratian kriisi on antanut aihetta ja potkua niin kutsutulle deliberatiiviselle demokratiateorialle, jonka mukaan julkisuus ja siellä käytävä kansalaiskeskustelu ovat keskeisiä demokratian kohennusvälineitä.

Toinen asiaan vaikuttanut seikka on viestintäteknologian kehitys. Verkkoteknologian tarjoamat mahdollisuudet reaaliaikaiseen tai sitä lähenevään monenkeskiseen vuorovaikutukseen ovat hurauttaneet monetkin katsomaan, että pääteruudesta näkyy uusi uljas julkisuus, jossa kansalaiskeskustelu pyörii kuin tyhjää vaan. Tietysti näitäkin teknoutopioita ovat ruokkineet huoli demokratian tilasta ja ajatus siitä, että yksi tilannetta parantava seikka voisi olla kansalaisten osallistaminen julkisiin asioihin muun muassa laajan ja vireän kansalaiskeskustelun avulla verkon tarjoamassa julkisuustilassa.

Merkittävä inspiraatiolähde näille ajatuksille on ollut Jürgen Habermasin teos julkisuuden rakennemuutoksesta (*Strukturwandel der Öffentlichkeit*), jossa hän luonnostelee kuvaa 1700-luvun lopun ja 1800-luvun alun keskustelevasta julkisuudesta Englannissa, Ranskassa ja Saksassa, samoin kuin sen rappeutumisesta 1800-luvun lopulta lähtien sosiaalivaltiollisen massayhteiskunnan näytösluonteiseksi julkisuudeksi. Kiinnostava yhteensattuma on, että tämä 1962 Saksassa ilmestynyt teos julkaistiin englanniksi 1989 eli samoihin aikoihin, kun deliberatiivisesta demokratiasta älettiin puhua laajemmin ja kun kansalaisjournalismiliike alkoi versoa.

Yhteensattumaa on omalla tavallaan sekin, että James Carey julkaisi oheisen, alun perin esitelmänä pidetyn artikkelin kaksi vuotta ennen Habermas-käännöksen ilmestymistä. Erityisen kiinnostavaksi yhteensattuman tekee se, että Carey piirtää artikkelissaan Yhdysvaltain julkisuuden kehityksestä pitkälti Habermasin julkisuuden rakennemuutosshahmotelmaa vastaavan kuvan. Hänen mukaansa sikäläisessä julkisuudessa journalismin ja sen lukijakunnan välillä ja keskuudessa vallitsi 1700-luvun lopulla vireitä keskustelusuhteita, jotka ovat sittemmin kuihtuneet journalismin muututtua vastaanottajia ylhäältä alaspäin informoivaksi toiminnaksi. Vastaanottajille jää tällöin osallistujan roolin sijasta seuraajan asema. Artikkelinsa loppuksi Carey kysyy, kuinka journalismin ja sitä kautta yleisemminkin julkisuuden keskustelevuutta voitaisiin lisätä.

Tässä on syytä huomauttaa erästä terminologisesta seikasta. Carey on yksi niistä havaintojeni mukaan todella harvinaisia tiedotustutkijoita, jotka tekevät selvän eron termien *public* ja *audience* välille. Tämä lienee seurausta hänen teesistään, jonka mukaan julkisuuden kehitystä kuvaa publicin muuttuminen audienceksi. Public viittaa tällöin joukkoon, joka keskustelee ja väittelee esimerkiksi uutisten kertomista asioista julkisuudessa, kun taas audience seuraa uutisten kertomia asioita syrjästä omissa yksityisyydessään. Tästä syystä public on katsottu käännoksessä tarpeelliseksi erottaa audiencesta, yleisöstä, kääntämällä se julkisoksi.

Tietysti ensi tuntumalta saattaa vaikuttaa hiukan hassulta lukea esimerkiksi, että "sikäli kuin journalismilla on perustansa jossakin, tuo jokin on julkiso" – ollettikin kun meillä täksi perustaksi on totuttu ajattelemaan yleisöä. Mutta jos Careyn tuossa yhteydessä käyttämän termin public kääntäisi yleisöksi, hänen ajamansa idea kääntyisi nurin niskoin, koska virke implikoiisi tällöin hänen jyrkästi vastustamaansa lippmannilaista journalismikäsitystä. Kääntämällä public julkisoksi voidaan Careyn ajamalle idealle tehdä siis oikeutta.

Toisaalta edes sen avulla ei alaotsikolla "Julkiso ja journalismi" varustettua jaksoa saa kääntymään kaikkine vivahteineen. Nimittäin Careyn käyttämänä(kin) termi public sisältää yleisöön vihjaavan konnotaation, joka julkisolta puuttuu. Itse asiassa kun Carey avaa kyseisen alaluvun toteamalla, että journalismin kummitermi "is the public" ja että jos journalismi perustuu johonkin "it is grounded in the public", hän houkuttelee lukijaa lukemaan publicin totunnaisesti yleisöksi, minkä jälkeen hän pikku hiljaa siirtää merkitystä niin, että publicin ymmärtäminen yleisöksi tavanomaisessa mielessä käy yhä mahdollommaksi. Tälle monimerkityksisyydellä leikittelylle suomennos ei valitettavasti pysty tekemään oikeutta.